

PROJEKT "ZAGREBAČKI KVARTOVI" MUZEJA GRADA ZAGREBA

KRISTIAN STRUKIĆ □ Muzej grada Zagreba, Zagreb

Projekt *Zagrebački kvartovi* Muzeja grada Zagreba interdisciplinarni je projekt koji je prije svega usmjeren na povijest grada Zagreba od njegova ujedinjenja 1850. do danas. Razdoblje kada se Zagreb širi do opsega koji danas poznajemo, o čemu nam govore i statistički podaci prema kojima je grad 1857. imao gotovo 18 000 stanovnika, 1900. 60 000 stanovnika i rasprostirao se na oko 65 km², da bi stotinjak godina poslije imao oko 780 000 stanovnika na oko 640 km².

Širenjem grada definiraju se područja koja nastaju u različitim društvenim i povijesnim okolnostima koje utječu na njihovo formiranje.

Projektom Muzeja grada Zagreba predstaviti će se povijest grada kroz pojedine njegove dijelove - kvartove, koji su danas u gradu veličine Zagreba mjesta neposrednog okruženja njegovih stanovnika i s kojima se oni identificiraju te time čvršće povezuju s gradom u kojemu žive.

Doživljaj pojedinih dijelova grada, a time i grada u cjelini, postiže se spajanjem različitih interpretativnih segmenta. Načini formiranja i definiranja kvartova, kao i stvaranje njihova identiteta, predstaviti će se prožimanjem urbanizma i arhitekture, gospodarstva, društveno-kulturnog života poput glazbe, sporta... te svakodnevnice. Osnova provođenja projekta jest suradnja s kvartovskim institucijama i udrugama, kao i drugim akterima koji se bave kvartovskom problematikom.

Sastavni je dio projekta i skupljanje i objedinjavanje građe, te materijalne (fotografije i dr.) i nematerijalne baštine (iskazi stanovnika) vezane za pojedina zagrebačka područja.

Izložbe koje će predstaviti pojedine kvartove pratit će i niz razgovora, okruglih stolova i drugih akcija. Time se ujedno želi utjecati na promišljanje o pitanjima koja se odnose na poboljšanje uvjeta života stanovnika grada te na prepoznavanje vrijednosti i zaštite baštine. Takav će pristup ujedno poticati stanovnike da se uključe u akcije koje se odnose na njihovo neposredno okruženje.

Pojedini izložbeni segmenti poput *Kvartovske govornice* (mjesta gdje će posjetitelji ostavljati glasovna ili pisana sjećanja i poruke) pratit će cijeli projekt *Zagrebački*

kvartovi, a bit će neposredna poveznica projekta i posjetitelja.

Analiza i predstavljanje pojedinih zagrebačkih kvartova slijedit će tendencije širenja grada od njegova ujedinjenja sredinom 19. st. do suvremenog razdoblja, obrnuto prateći kronološki redosljed (čime se ističu pojedina područja koja nisu bila dovoljno valorizirana), počevši s područjem na koje se grad počeo širiti u suvremenom razdoblju učinivši zadnji veliki korak preko Save.

Svaka kvartovska priča bit će predstavljena s ciljem boljeg shvaćanja Zagreba u cjelini, počevši s već realiziranom prvom izložbom projekta kojom se predstavio jedan novozagrebački kvart.

Izložba *Pola stoljeća Trnskog - priča jedne generacije* (Muzej grada Zagreba, 26. svibnja - 14. rujna 2010.)

Južni (Novi) Zagreb¹ nastao je kao koncept koji je trebao sadržavati 25 stambenih zajednica, no realiziran je samo dio njih. Osnovu tog programa, utemeljenoga na funkcionalističkom modelu planiranja, čine stambene zajednice koje su planirane i izvedene kao cjeline. Nastaju od kraja 1950-ih godina i većim su dijelom definirane do 1980-ih, nakon čega se dovršavaju.

Izložbom *Pola stoljeća Trnskog - priča jedne generacije* predstavljeno je prvo cjelovito planirano i urbanizirano novozagrebačko naselje koje se počelo graditi pod nazivom mikrorajon Novi Zagreb I i II, prema idejnomo urbanističkom projektu izrađenom 1959. - 1960.

Autori urbanističkog plana naselja arhitekti su Zdenko Kolacio, Mirko Maretić i Josip Uhlík, plana hortikulture Mira Halambek-Wenzler, a izrađeni su u Urbanističkom zavodu grada Zagreba. Tijekom izgradnje naselja u veljači 1964. projekt je doraden, a naziv mikrorajon Novi Zagreb I i II promijenjen je u Stambena zajednica Trnsko.

Uvodni dio izložbe *Pola stoljeća Trnskog - priča jedne generacije* predstavio je urbanistički koncept kojim se tada rješavao najveći gradski problem nedostatka stanova, uzrokovan velikim migracijama zbog industrijalizacije.

Ostali dio izložbe govorio je o životu u naselju Trnsko, sportu, glazbi, svakodnevicu, međusobnom povezivanju stanovnika i stvaranju "kvartovskog duha". Pri tome je osnovu činilo praćenje jedne generacije od razdoblja kada su kao mlade osobe doselile u naselje u izgradnji

¹ Naziv Novi Zagreb prvi se put rabi kao ime naselja Trnsko, a nakon toga tek sredinom 1970-ih kao ime Općine Novi Zagreb. Prema prvom urbanističkom planu iz 1962., cijeli prostor s desne obale Save naziva se Južni Zagreb.

sl.1.-3. Izložba *Pola stoljeća Trnskog – priča jedne generacije*, Muzej grada Zagreba, svibanj – rujan 2010.
Fototeka Muzeja grada Zagreba
Snimio: Miljenko Gregl

tijekom 1960-ih. Praćen je njihov život uz gradilište i odrastanje s naseljem do 1980-ih godina, kada se uglavnom sele u druge dijelove grada ili u svijet.

Sastavni dio projekta *Zagrebački kvartovi* jest suradnja s kvartovskim udrugama, koja se na ovoj izložbi očitovala i u suradnji što ju je Muzej grada Zagreba ostvario s kvartovskim Virtualnim zavičajnim muzejom Trnsko (www.trnsko.net).

Virtualni muzej Trnsko nastao je spontano tijekom neformalnog druženja pripadnika "prve kvartovske generacije", koji su, razmišljajući o načinu proslave obljetnice kvarta u kojemu su odrastali, došli na ideju da bi to mogla biti izložba. Uz traženje fotografija iz svojih starih obiteljskih albuma, krenuli su poticati i svoje prijatelje i poznanike iz "staroga" kvarta da učine isto. Time se stvarala mreža osoba i obitelji koje su svojim fotografijama upotpunjavale "fundus". Virtualni prostor činio se logičnim izborom za mjesto kojim se dodatno potiče, ali ujedno i predstavlja prikupljena građa. Želja Mladena Klemenčića i Ratka Cvetnića, koji entuzijastički

vode Virtualni zavičajni muzej Trnsko, da se proslavi obljetnica tog kvarta podudarila se sa osnovnim smjernicama projekta *Zagrebački kvartovi*.

Takvim pristupom osnova koncepcije izložbe temeljila se na građi Zbirke fotografija Muzeja grada Zagreba, ali i na oko 65 privatnih albuma, većinom ranih novozagrebačkih doseljenika (iz fundusa Virtualnoga zavičajnog muzeja Trnsko).

Uz fotografije, izloženi su i planovi tog područja te maketa, koja je za ovu priliku restaurirana, a prikazuje kako je Novi Zagreb bio zamišljen 1962., kada je izrađen prvi plan tog područja.

Tijekom trajanja izložbe, 5. srpnja 2010., održan je neformalni okrugli stol *Trnsko nekad i danas*. Okupio je pojedine osobe koje su ustupale građu za izložbu *Pola stoljeća Trnskog - priča jedne generacije*. Uz stanovnike naselja, skupu su nazočili arhitekt dr. Ivan Mlinar s Odsjeka za urbanizam Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu, kulturna antropologinja Sonja Leboš te recenzent izložbe Vladimir Mattioni.

sl.4. Plakat izložbe *Pola stoljeća Trnskog - priča jedne generacije*, likovno osmislio Miljenko Gregl Dokumentacija Muzeja grada Zagreba

Skup je nastojao pratiti osnovu koncepta izložbe koju čini korištenje različitih interpretativnih razina u definiciji i predstavljanju prostora kvarta. Skup je zabilježen u audiovizualnom obliku, sa sadržajem koji je postao sastavni dio fundusa Muzeja.

Uz središnju izložbu *Pola stoljeća Trnskog - priča jedne generacije*, kao dio projekta *Zagrebački kvartovi* Pedagoški odjel Muzeja grada Zagreba (voditeljica Vesna Leiner) ostvario je suradnju s Osnovnom školom Trnsko, što je rezultiralo tematskom izložbom *Moj kvart Trnsko 2060*. Na njoj su učenici grupnim radovima većeg formata projicirali svoje ideje o tome kako bi trebao izgledati njihov kvart u budućnosti.

Primljeno: 15. srpnja 2010.

THE ZAGREB NEIGHBOURHOODS PROJECT OF ZAGREB CITY MUSEUM

The Zagreb Neighbourhoods project of Zagreb City Museum is an interdisciplinary project that is aimed above all else at the history of Zagreb city from its unification in 1850 to the present day. This is a period in which Zagreb expanded to reach the size it is today.

The project will present the history of the city through its individual parts, the quarters or neighbourhoods, which today, in a city the size of Zagreb, are the places of the immediate environment of its inhabitants, with which they identify and are accordingly the tighter connected with the city in which they live.

The experience of individual parts of the city and hence of the city as a whole is achieved by the blending of different interpretative segments. The ways in which the neighbourhoods are formed and defined, and the creation of their identities, will be presented through the suffusion of town planning and architecture, the economy, social and cultural life such as music and sport as well as everyday life (the use of the different disciplines will be balanced in line with the character of the given neighbourhood). The basis for the project's implementation is collaboration with neighbourhood institutions and societies, as well as with others who are engaged with the issue of neighbourhoods.

One component part of the project is the collection and unification of material, of the material (photographs and so on) and intangible heritage (residents' testimonies) connected with the particular areas of Zagreb. The exhibitions that will represent given neighbourhoods will be followed by a number of talks, roundtables and other actions. This is aimed at affecting the way one thinks about issues related to improvement of the conditions of life of the inhabitants of the city and the recognition of the values and protection of the heritage. Such an approach will also encourage the inhabitants to get involved in campaigns that relate to their immediate surroundings.

*Analysis and presentation of the individual neighbourhoods will follow the tendencies of urban expansion, from the unification of the mid-19th century to the contemporary period, following a reverse chronological order (bringing out given areas that have not been properly evaluated), starting with the area to which the city has expanded in the contemporary period, making its last great step over the Sava River. Every neighbourhood story will be presented for the purpose of a better understanding of Zagreb as a whole, starting with the exhibition called *Half a Century of Trnsko*, already produced; this is a story of a generation, presenting the first integrally planned and urbanised neighbourhood of New Zagreb.*